

КОСТА СИВЧЕВ

ПЕТАР ВУЦА

Кикинда

E-mail: vboba@mts.rs

Резиме: Описан је живот и рад Косте Сивчева, конструктора авиона, члана Уређивачког одбора и сарадника часописа "Васиона".

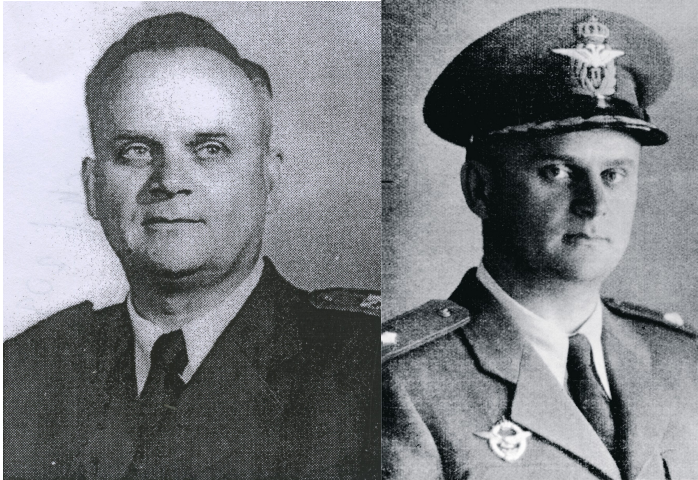
Кључне речи: Историја астрономије, Коста Сивчев, часопис "Васиона"

Коста Сивчев рођен је 9. фебруара 1903. године у Великој Кикинди, од оца Ивана Сивчева, трговца житима. У Матичном листу, који је на мађарском језику, пише Szivcsev Ivàn отац и мајка Szivcsev Ivánné рођена Nikolity Пона (Илона Николић) рођена у Ади. Његово име је Szivcsev Koszta (Коста).

Становао је у улици кнеза Милоша III₈. Умро је у Београду 1. децембра 1982. године, СО Савски Венац. У Великој Кикинди је завршио основну школу, нижу и вишу гимназију 1921/22. године. Уписао је Технички факултет 1922. године, а дипломирао 20. октобра 1927. године у Београду. Завршио је школу резервних војних pilota у Петроварадину у току служења војног (ђачког) рока 1928. године. Звање дипломираног pilota добија 1. јуна 1929. године. На крају војног рока био је произведен у чин потпоручника. На универзитету у Цириху, Швајцарска завршава последипломске студије.

На расписаном конкурс у Команде ваздухопловства за државног питомца, Коста Сивчев је изабран септембра месеца 1929. године и после избора одлази на специјализацију у француске ваздухопловне фабрике. Борави у Француској у периоду од 1929. до 1931. године, и ради у више ваздухопловних конструкционих бироа. Ту се упознаје са искуствима и начином рада у једанест најзначајнијих фабрика авиона, мотора и ваздухопловне опреме. По повратку у земљу, добија службу у Техничком одељењу Команде ваздухопловства. У оснивању и раду Ваздухопловне опитне групе (ВОГ), у Земуну учествује од маја 1934. године до новембра 1937. године. Добија прилику да примени искуства стечена на

специјализацији у Француској. Као пилот учествовао је у Опитној групи у мање компликованим испитивањима појединих авиона и опреме. Коста Сивчев је радио од децембра 1937. године до рата 1941. године у Команди ваздухопловства.

Слика 1: Коста Сивчев.

Био је члан више комисија које су обилазиле ваздухопловне фабрике и институте у Немачкој, за одабир борбених авиона. Био је у прилици у Фридрихсхафену, да се међу првим странцима упозна са новим борбадером Дорниер До 17. Костин исцрпни извештај је допринео да се тај модерни бомбардер прихвати за наоружање југословенског ваздухопловства и производњу у земљи. Боравио је више пута у Француској, Енглеској, Италији и Швајцарској, и стекао увид у најновија достигнућа ваздухопловне технике и наоружања тога времена.

Коста Сивчев полаже државни стручни испит за овлашћеног инжењера марта 1934. године. За активног ваздухопловног инжењера, постављен је указом, априла 1938. године и тад добија чин мајора.

Био је конструктор авиона у ВВКЈ од 1932. године до Другог свјетског рата. У слободно време са инжењером Љубомиром Илићем радио је на конструкцији ловачких авиона ИК-Л1, ИК-2, ИК-3 и ИК-5 (двомоторни ловац разарач, 1938-1940, прототип није завршен до почетка Априлског рата, Грујић 1998). Коста Сивчев са инжењерима: Симом Милутиновићем, Рудолфом Физиром, Љубомиром Илићем и Адемом Бишчевићем је радио на конструкцији авиона ПВТ. Инжињер Коста Сивчев је као официр Југословенске војске заробљен у Априлском рату 17. априла 1941. године, код Требиња и одведен у логор №32 на обали језера Лаго ди Гарда у Италији. Пребегао је у Швајцарску по капитулацији Италије.

Посредством Међународног црвеног крста успео је да два семестра током 1944-1945. као војни интернирац похађа наставу на постдипломским студијама при Ваздухопловно-техничкој групи Савезне техничке високе школе (нем. Eidgenössische Technische Hochschule - ETH) у Цириху (нем. Zürich).

Слика 2: Конструктори авиона ИК-Л1 Љ.Илић (лево) и К Сивчев (десно)
22.04.1935 г.

(http://www.vazduhoplovnetradicijesrbije.rs/images/biografije/ik2_1.jpg).

После повратка из заробљеништва примљен је у Југословнску Армију и то у Команду Ратног ваздухопловства. Први је директор Ваздухопловно техничког института у Земуну 12. августа 1946. године, који је касније премештен у Жарково – Беле воде. Као директор Коста Сивчев је организовао спровођење конкурса за нове пројекте авиона који је пре тога расписала Команда Ратног ваздухопловства (КРВ).

Коста Сивчев са великом искуством контролисао је и пружао помоћ конструкторским групама које су радиле на пројектима девет различитих прототипова авиона. Одласком инжењера Љ. Илића из земље, Кости Сивчеву је наложено да, као руководилац Конструкторска Група (К Г) бр. 1, настави рад на ловцу С-49А. Са инжењерима С. Зрнићем и С. Поповићем конструише авионе Икарус С-49А, Икарус С-49Ц, Икарус 211 (** 1973) и Икарус 213. На основу уредбе КРВ 1946. године, све су конструкторске групе

припојене Ваздухопловнотехничком институту, па је премештен и пуковник Коста Сивчев.

Дао је огроман допринос и при пројектовању првог домаћег серијског авиона, са млазним мотором, Г-2 Галеп. Коста Сивчев као ваздухопловнотехнички стручњак је више година био члан Главне комисије за утврђивање удеса у цивилном ваздухопловству. Коста Сивчев је заслужан и за збирку авиона Ваздухопловног музеја у Београду, наиме: „Након Другог светског рата, група инжењера: Коста Сивчев, Борис Цијан и Мирослав Спасић, који обнављају Ваздухопловни опитни центар на Старом београдском аеродрому, сакупља већи број авиона са намером да буду сачувани за будућу музејску збирку, али наређењем Команде ваздухопловства о расходу трофејних ваздухоплова велики део ових авиона је уништен. Ипак, неколико вредних авиона је сачувано како би употпунили предвиђену изложбу поводом десетогодишњице устанка против фашизма“ (Димитријевић и др. 2012). Био је члан Уређивачког одбора Вационе од 1965 закључно са бр. 2 за 1969. Коста Сивчев је у часопису Вациона објавио следеће текстове:

1. Сивчев Коста, *Од аеронаутике ка астронаутици*, 6, 1958, 1.
2. Дипл. инж. Коста Сивчев и др. *Приручник за наставнике ракетног моделарства*, 12, 1964, 3, 65.
3. Сивчев Коста, *Ракетно моделарство у Југославији*, 13, 1965, 1, 1
4. Сивчев Коста, *Поводом петог конгреса Међународне астронаутичке федерације*, 2, 79.

Приручник за наставнике ракетног моделарства писан за аматере има седамдесет страница и у њему су дати сви параметри потребни младим конструкторима и руководиоцима астроклубова када раде на терену. У приручнику се налазе обрађени проблеми стабилности ракете у лету, прорачун стабилности и конструкција тела. Дати су упрошћени прорачуни путања корак –по корак. Обрађен је прорачун ракетног мотора и одређивање димензија коморе сагоревања. Даје податке о ракетном гориву и сагоревању горива. Посвећена је и пажња организацији ракетног полигона и обезбеђивању лансиране екипе и посматрача. Методски одлично урађен приручник који је добро дошао и наставницима који су предавали технику у школама.

У чланку *Ракетно моделарство у Југослави* исцрпно је дато како је дошло до стварања и организовања ракетног моделарства и друштва у Југославији, саветовање и смотра наших ракетних моделара, значајне помоћи почетницима, даље акције у духу закључака саветовања, спортска правила ФАИ, даље акције ВСЈ за унапређење моделарства и на крају сарадња са часописом „Вациона“.

КОСТА СИВЧЕВ

ПРОЈЕКТИ АВИОНА

Слика 3: Рогожарски ПБТ-ловачки школски авион 1934. године, серијска производња.

Слика 4: ИК-2 - Ловачки авион 1936. године, серијска производња (<https://sr.wikipedia.org/w/index.php?curid=921091>).

Слика 5: Рогожарски ИК-3- Ловачки авион 1938. година, серијска производња (<https://sr.wikipedia.org/w/index.php?curid=1276756>).

Слика 6: Икарус С-49Ц-Ловачки авион 1949.године, серијска производња, https://farm1.staticflickr.com/461/19020641959_6ea1c5d85f_b.jpg.

Слика 7: Икарус 213

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:213uMuzejuJvBeograd_Slika1.jpg#/media/File:213uMuzejuJvBeograd_Slika1.jpg).

Слика 8: Г-2 Галеб-школски авион на млазни погон 1961. године
(<http://www.airshow-varazdin.com/en/participants/soko-g-2-galeb-en>).

Признања

Коста Сивчев за свој плодносни дугогодишњи рад је одликован у СФРЈ:

-Орденом заслуга за народ са сребреном звездом,

-Орденом рада 2. реда и

-Орденом велике звезде

Литература

***: 1973, *Војна енциклопедија*, Београд.

Боснић, П.: 1999а, Архива. „Операција „Шилер“ Рат ипијуна за ИК-3“, "Аеромагазин" (YU-Београд: ББ Софт) 12, ISSN:1450-6068.

Боснић, П.: 1999б, Архива. „Двомоторни ловац ИК-5“, "Аеромагазин" (YU-Београд: ББ Софт) 25, ISSN:1450-6068.

Грујић, З.: 1998, Архива. „Фабрика авиона и хидроплана Икарус А. Д.“, "Аеромагазин" (YU-Београд: ББ Софт) 6, ISSN:1450-6068.

Димитријевић, Б., Миладиновић, П., Мицевски, М.: 2012, *Краљевско Ваздухопловство - Војно ваздухопловство Краљевине СХС/Југославије 1918-1944*. Београд, Институт за савремену историју.

Димитријевић Бојан: 2012, *Југословенско ратно ваздухопловство 1942 - 1992.*, ИЗСИ и МЦО, Београд, ISBN 978-86-7403-163-6

Жутић. Н., Бошковић. Л.: 1999, *Икарус - Икарбус: 1923 - 1998*, (Монографија 75 година Икаруса), Икарбус, Београд.

Јанић Чедомир, Изненађење ИК-3, <http://www.planeta.rs/14/8aeronautika.htm>

Јанић, Ч: Одисеја совјетског ловца, <http://www.planeta.org.rs/15/4aeronautika.htm>.

<http://www.muzejvazduhoplovstva.org.rs>

http://www.pilotfriend.com/photo_albums/timeline/ww2/2/Rogozarsky%20IK%203.htm

KOSTA SIVČEV

Life and work of Kosta Sivčev, air plane constructor, member of Editorial board of the journal "Vasiona" ("Universe") and contributor to this journal is described.

Key words: History of Astronomy, Kosta Sivčev, journal "Vasiona" ("Universe")